

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 18–19 травня 2017 року)

Частина 1

Суми
Сумський державний університет
2017

ДО ПИТАННЯ ДОСУДОВОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРІВ

Горбатко Ю.О.

*Студентка IV курсу ННІ права
Сумського державного університету*

Науковий керівник: Руденко Л.Д.

*к.ю.н., доцент, доцент кафедри АГПФЕБ ННІ права
Сумського державного університету*

Одним із способів врегулювання спорів між суб'єктами господарювання є досудове врегулювання розбіжностей, які виникли між ними. Метою досудового врегулювання господарських спорів є усунення або запобігання негативного впливу на господарську діяльність з боку контрагентів. Добровільне задоволення претензійних вимог забезпечує найбільш швидке відновлення порушених прав кредитора. В цьому полягає позитивний аспект досудового порядку врегулювання спорів. Такий порядок є позитивним і для добросовісного боржника, оскільки позбавляє його додаткових витрат на судові видатки. Незважаючи на вказані переваги, досудове врегулювання спору має низку недоліків, які вказують на неефективність використання такого порядку у певних випадках.

Виходячи з зазначеного, основною метою дослідження є конкретизація випадків застосування досудового врегулювання спору суб'єктами господарювання.

Досудовий порядок врегулювання господарських спорів регулюється Господарським кодексом України, Цивільним кодексом України, Господарським процесуальним кодексом України та іншими нормативно правовими актами.

Досудовий або претензійний порядок врегулювання спорів – це сукупність заходів, які підлягають здійсненню стороною, права якої порушено, для безпосереднього вирішення спору, що виник, зі стороною, яка є порушником майнових прав чи інтересів [1, с. 127].

Деякі автори вважають, що досудове врегулювання господарських спорів - це сукупність заходів, здійснених підприємствами та організаціями, права яких порушені, для безпосереднього вирішення спорів, що виникли, з підприємствами та організаціями, які порушили майнові права та інтереси, до звернення з позовом до господарського суду [2, с. 17].

Тобто, вирішення спору в досудовому порядку передбачає направлення іншій стороні претензії, пропозицій щодо зміни або розірвання договору.

Претензія – це письмовий документ, що надсилається особою, яка вважає, що її права та законні інтереси порушені, до порушника з вимогою відновити ці права та інтереси без втручання юрисдикційних органів [1, с. 129].

Слід зазначити, що порядок досудового врегулювання спорів не поширюється на спори: про визнання договорів недійсними, спори про визнання недійсними актів державних та інших органів, підприємств та організацій, які не відповідають законодавству і порушують права та охоронювані законом інтереси підприємств та організацій, спори про стягнення заборгованості за опротестованими векселями, спори про стягнення штрафів Національним банком України з банків та інших фінансово-кредитних установ, а також на спори про звернення стягнення на заставлене майно (ч. 3 ст. 5 Господарського процесуального кодексу України) [3].

У процесі діяльності господарюючих суб'єктів між ними, між ними і державою в особі відповідних органів виникають, функціонують та припиняються численні відносини. Ринковий механізм, як і будь-яке інше складне явище, не може розвиватися без зіткнень, конфліктів, що призводять до суперечностей між суб'єктами господарської діяльності.

Відповідно до загальної теорії права досудовий або претензійний порядок врегулювання спорів – це сукупність заходів, які підлягають здійсненню стороною, права якої порушено, для безпосереднього вирішення спору, що виник, зі стороною, яка є порушником майнових прав чи інтересів [3].

Деякі автори вважають, що досудове врегулювання господарських спорів - це сукупність заходів, здійснених підприємствами та організаціями, права яких порушені, для безпосереднього вирішення спорів, що виникли, з підприємствами та організаціями, які порушили майнові права та інтереси, до звернення з позовом до господарського суду [4].

Вирішення спору в досудовому порядку, іншими словами, це вирішення спору за допомогою інституту претензії.

Претензія – це письмовий документ, що надсилається особою, яка вважає, що її права та законні інтереси порушені, до порушника з вимогою відновити ці права та інтереси без втручання юрисдикційних органів [3].

Але, порядок досудового врегулювання спорів не поширюється на спори: про визнання договорів недійсними; спори про визнання недійсними актів державних та інших органів, підприємств і організацій, які не відповідають законодавству і порушують права та охоронювані законом інтереси підприємств і організацій; спори про стягнення заборгованості за опротестованими векселями; спори про стягнення штрафів Національним банком України з банків та інших фінансово-кредитних установ; спори про звернення стягнення на заставлене майно [3].

Аналіз законодавства та практики його застосування, наукової літератури [1, 4] дозволяє виділити переваги та недоліки застосування досудового врегулювання спорів.

До переваг застосування досудового врегулювання розбіжностей доцільно віднести: звільнення від сплати судового збору та інших судових витрат; економія часу вирішення спору (судовий розгляд у першій інстанції може зайняти 2 місяці, крім того, не виключено, що боржник-відповідач буде оскаржувати рішення суду першої інстанції в апеляційному порядку, а ця процедура може зайняти ще кілька місяців); свобода в обранні часу та місця обговорення та знаходження консенсусу.

До недоліків застосування досліджуваної процедури слід віднести: відсутність можливості отримання акта преюдиційного характеру (ухвали чи рішення суду, в яких безпосередньо встановлено факти, що мали місце при виникненні певних правовідносин); негарантованість виконання боржником визнаної претензії (за статистикою лише 5% спорів вирішуються в досудовому порядку); можливість затягування вирішення спору шляхом ігнорування претензії, перекручування фактів, ненадання документів, ухилення від виконання зобов'язань.

Таким чином, проведений аналіз вказує на те, що досудове врегулювання спору є ефективним способом захисту тільки у випадку добросовісності контрагента та бажання двох сторін вирішити спір поза судовими процедурами. У інших випадках застосування досудового порядку може тільки ознайомити контрагента з претензіями та надати йому можливість виконати зобов'язання, погасити заборгованість добровільно.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Беляневич В.С. Господарський процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар. – К. : Юстініан, 2014. – 1304 с.
2. Бринцев О. Господарська сутність правового спору. Кваліфікуюча ознака чи данина минулому? // Господарське право. – 2001. – 3. – С. 16-18.
3. Господарський процесуальний кодекс України : Закон України від 6 листопада 1991 року // Відомості Верховної Ради України. – 1992. - № 6. – Ст. 56.